4. AVRAAM PALICYN: VYPRAVOVÁNÍ (SKAZANIJE)

Avraam Palicyn byl správcem majetku Trojicko-Sergijevského kláštera, svědkem událostí selské války na počátku XVII. stol. Avr. Palicyn ve svém Vypravování hájí zájmy feudálů. — Russkaja istoričeskaja bibliotěka, sv. XIII, str. 479—483. Chrestomatija po istorii SSSR I, Moskva 1951, str. 378.

O počátcích lupičství a zlodějích v celé Rusi

...Za vlády tohoto velikého panovníka [Fjodora Ivanoviče] přinutili Boris Godunov a mnozí z velmožů nejen z jeho rodu, ale i ti, kteří byli pod jeho ochranou, mnoho lidí, že se stali jejich poddanými. Jiné opět vlídností a dary přivábili do svých domů — nejen prosté lidi pro jejich dovednou práci či nějaké zvláštní umění, nýbrž i ty, kteří se odedávna vyznamenávali velkým majetkem, vesnicemi a vinohrady, zvláště pak vyvolené mečníky[1] a muže zdatné v bojích, kteří vynikali nad druhé krásou a růstem. Mnozí jiní, po příkladu mocných, zotročili koho jen mohli, brali od nich násilím a mukami kabalní úpisy, jiné opět nutili, aby se napili vína, a po třech nebo čtyřech číších upadli bezpečně do otroctví.

V době velikého hladu všichni shledali, že nestačí uživit početné služebnictvo, a počali své otroky propouštět na svobodu; někteří doopravdy, jiní pak licoměrně: ti, kteří to mysleli doopravdy, na důkaz toho podepsali vlastní rukou [propouštěcí listinu], avšak licoměrníci tak neučinili, pouze vyhnali služebnictvo z domu. A přeběhl-li k někomu, ten ho pak těžko prodával, i zavazoval se platit za ukradené věci a za škodu. Jiní pro lotrovství nikde nebyli přijati, jiní pro svou omezenost a bez řemesla zahynuli a jiní ze studu bídně skončili. Dohnalo je k tomu neštěstí, jež prožívala vlast. Mnozí pak měli čím se uživit i své domácí lidi na dlouhou dobu, avšak chtěli získat mnoho bohatství, proto své služebnictvo propustili, nejen však služebnictvo, ale nešetřili ani vlastní rodinu, ani své příbuzné, a úplně přehlíželi, jak hynou hladem. Mnohým se vedlo hůře ještě proto, že v létě všichni pracují a v zimě nemají kde položit hlavu a v létě znovu proti své vůli trpí. V takovém pak roztrpčení odchází muž od ženy, bratr od bratra, otec od dětí, přítel od přítele...

[1] Mečník (мечоноші) — srv. str. 57, pozn.

5. ROZSUDEK CÍRKEVNÍHO SNĚMU NAD MNICHEM OTREPJEVEM

Sobranije gosudarstvennych gramot i dogovorov, sv. II, str. 164. Chrestomatija po istorii SSSR I, Moskva 1951, str. 379—380.

V červnu 12. dne car a veliký kníže vší Rusi Boris Fjodorovič[1] se svým otcem nejsvětějším Jobem, patriarchou vší Rusi, a se svým synem, šlechetným carevičem, knížetem Fjodorem, s celým osvíceným církevním sněmem, s metropolity, arcibiskupy, biskupy, archimandrity, igumeny a s celou svou carskou radou nejstarších uviděl, že se Bůh od nás spravedlivě odvrátil za naše hříchy, neboť všem známý a pověstný lotr, mnich, někdejší bojarský syn, přídomkem Otrepjev, uprchnuv do Polska, prohlásil se za careviče Dmitrije, jenž, jak je všem známo, zemřel nešťastnou náhodou ve městě Ugliči, kde je také pohřben. Tento proradný dravec obelhal krále polského a litevského, zosnoval spiknutí s některými [polskými] pány, odvěkými nepřáteli ruské země a naší pravoslavné křesťanské víry, přitáhl do našich pohraničních měst s velikým vojskem, chtěje se zmocnit moskevské říše a vyhladit pravoslavnou křesťanskou víru a zavést prokletou latinskou víru papežskou. Bylo nařízeno, aby všude, ve svatých kostelích a na tržištích, byl proklet. Naše vojska byla velmi oslabena. Někteří se dali tímto lotrem svést a přidali se k němu, mnozí kozáci, zapomenuvše na svou přísahu nás zradili, jiní se dlouhým vyčkáváním vyčerpali a vydali z peněžních prostředků. Rozešli se domů a naše voje se tak značně zmenšily. Mnozí lidé, mající velká poměstí a votčiny, nekonají však službu ani sami, ani jejich děti, ani cholopi, žijí doma, nestarajíce se o úpadek říše a svaté církve. První vyšli do boje ve velikém počtu proti vpádu nečistých nejen sluhové při kostelích a klášteřích, nýbrž sami mniši, kněží, diákonové, pořádně se ozbrojili a statečně se bili za svatou pravoslavnou víru a za všechny křesťany, neváhajíce prolít svou krev. My jsme si toho nepřáli, aby nezpustly boží chrámy bez bohoslužeb a nepřestala jejich vroucí modlitba k Bohu za všechny bojující a trpící ve vojsku. A tak jsme usoudili a nařídili: aby se všichni patriarchovi, metropolitovi, arcibiskupovi, biskupovi a klášterní sluhové, kolik je jich schopných, co nejrychleji shromáždili ve velikém spěchu a ozbrojeni a zásobeni aby šli do Kalugy k našim bojarům a vojevodům, ke knížeti Fjodoru Ivanoviči Mstislavskému a [jeho] druhům, a ať zůstanou jen přestárlí a neschopní — kdo neuposlechne, toho stihne hněv náš a trest.

[1] Boris Fjodorovič — tj. Godunov.